

ההגות התורה

יו"ל ע"י חברת הגות תורה - ישכר באהליך דקהל חסידי מנובוקא בעלזא
בנשיאות כ"ק מרון אדמו"ר שליט"א • ע"ש ולע"נ הגה"ח רבי ישכר דוב ענגלענדער זצ"ל

גליון תרכ"א פר' שמות תשפ"ד
מסכת זבחים קיא: - קיג:

עשולחן גבוה

אמרי קודש מב"ק מרון אדמו"ר שליט"א

והנה מעולם תמהתי על מה שמצינו שדווקא בחוץ לארץ היו הצדיקים הגדולים והמפורסמים בקדושתם הבעש"ט הק' ותלמידיו ועוד, ומצאתי בספר אגרא דפירקא שעמד על כך וכתב אף דבחוץ לארץ אין השכינה שורה, [ומציינים שם המקור לזה מהמדרש נחומא שיונה הנביא רצה לברוח לתרשיש כיון שהשכינה לא שורה שם] ומבאר הענין בזה בשם הבעש"ט דבחוץ לארץ אפשר יותר להשיג רוח הקודש אפילו אם האדם אינו ראוי כל כך, והוא ע"פ משל למלך שכשהוא נוסע בדרך יכול לקבוע את עצמו ללון אפילו באכסניא שאינו על פי כבודו, ואין בזה פחיתות כבוד כי ידוע לכל אחד שהמלך אינו נמצא עתה בביתו, וממילא יכול ללון גם אצל איש פשוט ובמקום פשוט, וכן הוא בחוץ לארץ בזמן הגלות שהוא מקום שהמלך נמצא שם באופן ארעי וממילא יכול להיות שישרה רוח הקודש גם על מי שאינו ראוי כ"כ, ואפשר בקל להגיע למדרגה זו.

זה י"ל בדרך רמז הכוונה מה שפי' רש"י הבאים ישרש יעקב, דזה נאמר על הבאים למצרים, דאיך יכלו במצרים לזכות להשגות גדולות אלו שמבואר בהמשך הכתוב, יציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה, אלא דכיון דהמלך בגלות יכולים גם בחוץ לארץ לזכות להשגות גדולות אלו, אבל הרד"ק לא רצה לפרש כך כי אין השכינה שורה בחו"ל, ולכן פי' שזה נאמר על זמן הגאולה שאז יזכו דייקא בארץ ישראל ליציץ ופרח ישראל וגו'.

הש"ת יעזור דהנה אנחנו נמצאים אמנם בארץ ישראל, אבל עכ"ז עדיין בגלות, שנוכה להגאולה שלימה ולכל הקדושות ושיקויים בנו הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, ומלאו פני תבל תנובה מתוך נחת וכל טוב. לעכט לעכט.

ס"ג פר' שמות שנת תשע"ח

ש"ע הרב או"ח סימן קכז-קכח	מסכת זבחים עמוד ליום	סדר הלימוד לשבוע הבעש"ט
סעיף	דף	יום
א	קיד.	א
ב	קיד:	ב
ג	קטו.	ג
א	קטו:	ד
ב	קטז.	ה
חזרה	חזרה	ע"ש / וש"ק

מברכים חודש שבט המולד יהיה ביום חמישי בשעה 8:45 ו-4 חלקים ראש חודש יהי ביום חמישי

שהוא לדעת המעשה אשר יעשה ללמוד ולקיים, דכשאישי ישראל לומד הלכות שבת הוא כדי לדעת איך להתנהג בשבת, וכשלומד הלכות תפלין או הלכות מזוזה, הוא לדעת איך לקיים מצות תפלין ומזוזה, אבל יש שהאדם לומד הלכות או ענינים שאינם נוגעים עתה או אליו למעשה, כגון הלכות טהרות, וכשהאדם לומד ענינים שאינם נוגעים למעשה זהו הוכחה שהוא דבוק במחשבתו בהש"ת ובתורתו, שלומד לשמה ועוסק בענינים אלו אפילו שלא שייך עתה לקיימם, ודבר זה מצינו אצל יעקב אע"ה דאף שלא היה עדיין שייך לקיים מצות התורה לפני מתן תורה, עכ"ז היה דבוק כסדר במחשבתו במצוות ומעשים טובים.

וזהו הכוונה שסיגל מצוות ומעש"ט שבמחשבה היה דבוק במצוות ומעש"ט אף שלא היה שייך לקיימם בפועל, וכשראו בניו השבטים הק' הנהגה זו אצל יעקב אביהם למדו ממנו להיות דבוקים תמיד בתורה ובמצוות, וזהו, חכה להעמיד י"ב שבטים, איש וביתו באו שהיו כולם צדיקים.

הש"ת יעזור שנוכה ללמוד ולקיים לשם הש"ת ועי"ו יושפע כל מיני השפעות טובות ושנוכה לבנים הגונים כמו שנוכה יעקב אע"ה ליי"ב שבטים מתוך נחת וכל טוב.

ס"א פר' שמות שנת תשע"ח

בהפטורה הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה.

ראיתי מב"ק דודי (מרון מהר"א זי"ע) ז"ל בשם כ"ק זקני (מרון מהר"ד זי"ע) ז"ל שדקדק הסדר הוא קודם פרח ואח"כ יציץ ציץ כמו שמצינו בפר' קרח, שקודם הוא הפריחה ואח"כ ציץ, ואמר כ"ק זקני ז"ל ע"פ מה דא"י בספה"ק קדושת לוי על הפסוק פתחו לי שערי צדק וגו' כי הצדיקים השלימים מתבוננים תמיד בשפלות עצמם וחושבים שהם עדיין בפתח השער וע"ז מבקשים פתחו לי שערי צדק, ובאמת זה השער לה' וגו' שזאת השפלות והענוה גופא הוא השער האמיתי לעבודת הש"ת, ע"כ. ובוזה אמר כ"ק זקני ז"ל יציץ ופרח, הקדים ציץ לפרח דרומז על הצדיקים שבאמת הם במדרגת יציץ אבל מחזיקים את עצמם תמיד בפריחה בתחילת העבודה, ע"כ.

וי"ל עוד בענין הפטורה דהנה רש"י ז"ל פי' הבאים ישרש יעקב היינו הבאים למצרים, אבל הרד"ק והמצודות פירשו דהוה כאילו היה כתוב הנה ימים באים, והיינו שמדבר על זמן הגאולה, ויש להבין הענין בזה.

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו.

ובמדרש א"י כל אלה מכוחו של יעקב שסיגל מצוות ומעשים טובים, חכה להעמיד י"ב שבטים, איש וביתו באו. וראיתי מב"ק דודי (מרון מהר"א זי"ע) ז"ל שאמר בשם כ"ק זקני (מרון מהר"ד זי"ע) ז"ל הכוונה במדרש על פי מה דא"י בלקוטי תורה מהאר"י ז"ל על הפסוק הנסתרות לה' אלוקנו והנגלות לנו ולבננו, ופי' היינו כשאישי ישראל עובד את הש"ת ורוצה לקיים בעצמו והצנע לכת עם אלוקיך להסתיר מעשיו הטובים מבני אדם, ואף שיש לו בזה כוונה טובה שרוצה לעבודת את הש"ת לשמה בלא שום פניות, ועל כן רוצה לעבוד את הש"ת בצנעא, לזה נאמר והנגלות לנו ולבננו, דעכ"ז על האדם לדעת שיש תועלת גדול במה שמקיים המצוות ומעש"ט בגלוי דעל ידי זה בניו ותלמידיו לומדים ממנו איך לעבוד את הש"ת, וזהו והנגלות, היינו כשעובד את הש"ת בנגלה, אזי הוא תועלת לנו ולבננו.

ובזה פי' כ"ק זקני ז"ל דברי המדרש כל אלה מכוחו של יעקב שסיגל מצוות ומעש"ט, חכה להעמיד י"ב שבטים, דמה שזכה יעקב אע"ה להעמיד י"ב שבטים, היה על ידי שסיגל מצוות ומעש"ט בגלוי, ויכלו בניו ללמוד ממנו איך לעבוד את הש"ת כראוי, ועי"ו איש וביתו באו, שהיו כולם צדיקים, ע"כ.

הנה היום הוא ניטל, ואיתא מב"ק זקני ז"ל שאמר עפ"י דברי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע שפי' את דברי הגמ' הנפטר מחבירו אל יפטר ממנו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו, ופי' דבאמת על האדם להיות דבוק במחשבתו בכל עת בהש"ת, אלא שבעת לימוד התורה הק' כדי שיוכל לצמצם מחשבתו להבין מה שלומד, אזי הוא רשאי להפסיק במחשבתו מדביקות בהש"ת, וזהו אל יפטר מחבירו, חבירו לשון חיבור, אל יפטר מחיבורו, פי' שהאדם לא נפטר מחיבורו ודביקותו בהש"ת, אלא מתוך דבר הלכה, אלא בעת שהוא עוסק בלימוד התורה, ע"כ. ואמר כ"ק זקני ז"ל הענין מה שאין לומדים בניטל, דבזמן של ניטל אין האדם רשאי להפסיק מדביקות בהש"ת אפילו בשביל לימוד התורה, ע"כ.

ועל פי זה אפשר לומר ג"כ בדרך רמז הכוונה במדרש כל אלה מכוחו של יעקב שסיגל מצוות ומעשים טובים, דבאמת יש להבין הלשון שסיגל דהיה לו לומר שעשה וקיים מצוות ומעש"ט, אלא דיש שני אופנים של לימוד התורה האחד

עשולחן גבוה

דיבורים קדושים מרבזה"ק מבעלזא זי"ע

ב"ק מרן מהר"י זי"ע

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה (א, א). צריך להבין מהו דכתיב 'הבאים', ולא כתיב 'אשר באו'. אלא דדרך העולם אם אדם בא לארץ נכריה משתוקק כל רגע לצאת, עבור כי אין שם מקומו, רק בעת אשר נתיישב שם ונעשה תושב אז חן המקום על יושביו (לקו"ש מלכים רמו רכה). ולכן מרמו הפסוק שיעקב אבינו ע"ה התפלל שיהיה לבני ישראל הכוח שיהיו תמיד בבחינת 'הבאים', ותמיד יהיו ירשם ומשתוקקים לצאת. זה שאמר הכתוב (ישעיה כו, ה) 'הבאים ירשם יעקב יצין ופרח ישראל, שיעקב אבינו ע"ה השריש בלב ישראל שיהיו נקראים 'הבאים', ובזכות זה יצין ופרח עליהם ישועות.

ב"ק מרן מהר"א זי"ע

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו (א, א). ויש לדקדק למה כתוב 'הבאים', היה צריך לכתוב 'אשר באו' ובפרשת ויגש (בראשית מ, ח) כתוב 'הבאים', וכתב רש"י ז"ל על שם השעה קורא להם הכתוב באים, וכאן צריך להבין למה כתוב כאן 'הבאים'. ויש לומר, דכתוב בפר' ויגש (שם פס' כט) ויבך על צואריו עוד, ופירש"י ז"ל - ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע, ע"ש. והנה איתא בספרים הק' (ע"י גור אריה שם) כי אז נתעוררה אהבה גדולה ויחדו אהבה זו לשמו ית'. ואיתא בזוהר הק' (ה"א קצ"ז ע"א) מה שהיה יוסף במצרים היה הנס שלנו, שע"י זה שקידש המקומות שהיו מקולקלים וגרועים יכלו ישראל להתקיים שם עד הגאולה, ע"ש. והנה, ע"י שבקריאת שמע נתיחדו קדושת יעקב וקדושת יוסף, ממילא היה הכנה לישראל שיוכלו להתקיים בגלות מצרים.

זהו יש לומר, ואלה שמות בני ישראל - רומז על יעקב אבינו ע"ה ועל קריאת שמע, דכתיב בקרי"ש 'שמע ישראל', הבאים מצרימה - על ידי זה יכלו להתקיים במצרים, וכתוב לשון הוזה, שיכלו להתקיים עד הגאולה, את יעקב - גם פשוטי עם, כי ישראל מדרגה יותר גדולה מיעקב כמבואר (זוה"ק ח"ג ר"י ע"ב).

ב"ק מרן מהר"ד זי"ע

ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכו' (א, ב). ופירש"י, אף עליהם גזר וכו'. ואמר מרן זצ"ל דהרשעים הרוצים להרע ישראל מגדול רשתתם לא איכפת להם אם עי"ז יגיע צרה גם להם. ופירש בזה בתהלים (צב, פ) כי הנה אויביך ה' כי הנה אויבך יאבדו, שאויבי השם מורדים כנגדו יתברך אפי' אם אויבך יאבדו עי"ז. ולכן פרעה ברוצחו הרע לישראל לא חס גם על עמו, להטביע גם את בניהם ביאור, עכ"ל ק.

ב"ק מרן מהר"ש זי"ע

ותפתח ותראהו את הילד וגו' ותאמר מילדי העברים זה (ב, ו). דהנה בת פרעה פתחה את התיבה ותראהו את הילד ואמרה מילדי העברים זה, וקשה איך היה ביכולתה של בת פרעה להיות רחמנית, הלא פרעה היה רוצח אלפים מבני ישראל. אלא דכשפתחה את התיבה וראתה את משה בןנו הושפעה על ידי ההסתכלות בו לטובה ועלתה בלבה מדת הרחמנות, כי כשמסתכלים בפני צדיק מתעוררות מדות הטובות שבאדם. זה שאמר הכתוב, ותפתח ותראה - שע"י שהסתכלה בפני צדיק, (כמו שהביא רש"י שבשעה שנולד נתמלא הבית אורה), ותאמר - אמירה היא לשון רכה כמו שפירש"י על הפסוק (להלן יט, א) כה תאמר לבית יעקב, מילדי העברים זה - שמיד נתמלאה רחמים עלי.

ב"ק מרן מהר"ש זי"ע

ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקת בני שמעתי מפני נוגשיו, וארד להצילו כו', ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ (ג, ט-ו). ואין מובן מה 'ועתה'. וגו' לכאורה הוא כפל הנה צעקת בני ישראל באה אלי, הא כתיב קודם ראה ראיתי את עני עמי.

אלא שהקב"ה דיבר עם משה כמו אב הרחמן שלא יכול לסבול צער הבנים, ולכן באמצע הסיפור שאמר השם למשה ראה ראיתי את עני עמי, באותו עת היה גם כן איזה צער לישראל, ובאותו רגע ויאנחו, ולכן הפסיק השם ואמר למשה 'ועתה', היינו עכשיו באותו רגע שאני מדבר עמך, גם כן צעקת בני ישראל בא אלי.

עשולחן עליונים

פנינים יקרים על פרשת השבוע

ובני ישראל פרו כו' ותמלא הארץ אותם ע"ד שפירשו מאמרם ז"ל אתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא, ובדואי אין הכונה שבכל דור יש צדיק כמשה רע"ה רק הכונה שנשמת משה נתפשטה בכללות הדור אשר בצירוף כללות ישראל שבכל דור ודור נתקבץ בחינת נשמת משה, וזה אתפשטותי דמשה בכל דרא היינו בכללות הדור שכל אחד יש בו קצת מבחינת משה, וזהו כוונת הכתוב שלפנינו שקאי אלמעלה, וימת יוסף וכל אחיו כו' שהם הי' הצדיקים האמיתיים והגדולים. ואמר הכתוב אף שמתו כל הדור עכ"ז נתפשטו אחר כך בדור שלאחריהם בכללות הדור בכל אחד קצת מבחי' נשמתם, וזהו ובני ישראל פרו כו' שנתרבו הרבה ותמלא הארץ אותם תיבת אותם קאי על יוסף ואחיו המוזכר למעלה שעכשיו חזרה ונתמלאה הארץ מהם כי אתפשטותם הי' בכללות הדור כנ"ל.

אמרי נועם

ובני ישראל פרו וישרצו וגו'. פירש"י שילדו ששה בכרס אחד, נראה דילפינן מלשונות כפולים אלו פרו וישרצו וירבו ויעצמו, הרי ד' ובמאוד מאוד היינו ששה, ומה שאמר ותמלא הארץ אותם יש לפרש ע"פ משאחז"ל (פסחים פו ע"ב) לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהן גרים, ומבואר בכמה מקומות שענין הגלות היה להוציא ניצוצות הקדושות, ומפני שעדיין לא נתבררו והיו כמה ניצוצות קדושות בתוך מצרים, ע"כ גזר פרעה ביום הגולת משה אפילו על המצרים שישליכו זכריהם בים, כפירש"י שלא ידע אם כבר נתברר זה הניצוץ של משה וילד בתוך ישראל, או עדיין לא נתברר וילד בתוך המצריים, בזה מבואר לשון התרגום כל ברא דיתיליד ליהודאי וכו', ולכאורה הוא סותר לפירש"י ולפי מ"ש י"ל דאף שילד מן המצרים מ"מ אמר להן שלא יחושו להשליכו, כי האי מישראל דהיינו מניצוץ הקדושה שנתערב בהן, והיינו שכתוב דיתיליד ליהודאי ר"ל הילדה לישראל היא, כמו שיבואר שזה ענין ערב רב שלקח משה עמו מפני הניצוצות שהיו מעורבין בין המצריים ועדיין לא נתבררו ולקחם עם הפסולת שבהן.

פנים יפות

ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה ויאמר בילדכן וגו' ותיראן וגו' ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיינן את הילדים וגו'. דהנה קשה ויאמר מלך מצרים וגו' ויאמר בילדכן את וגו' ויאמר למה לי, ב' אומר אשר שם האחת שפרה וגו' הוזה ליה למימר בקיצור ויאמר וגו' למילדות העבריות שפרה ופועה, ויתורץ הדבר על פי מ"ש דפרעה רצה שישמעו בקולו ויהיו משועבדים בכוחות נפשם לו ע"כ קרא להן מתחלה שמות וכיון שיתפעלו בכוחות נפשם ע"י קריאתם שמות הללו שהם כגזירתו א"כ כוחות נפשם יהיו נתונים תחת כח טומאתו והיו סרים למשמעתו ולא יעברו גזירתו ולא יוכלו לצאת ח"ו משיעבודו והנה כן עשה למילדות ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות אשר שם האחת שפרה ושם וגו' ר"ל זה היה שיעור מאמרו הראשון להיות שרצה שיהיו סרים למשמעתו והיו משועבדים לרצונו ויקיימו גזירתו בהריגת הבנים ע"כ התחכם מקודם וצוה עליהם שיקראו בשמות היינו שיהיה שם האחת שפרה ושם השנית פועה, הנה זה היה מאמרו הראשון ואח"כ ויאמר בילדכן את העבריות וגו' וסיפר הכתוב ותיראן המילדות וגו' ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים היינו מה שנוגע אליהן היינו קריאת השמות לא התייחסו בזה השם ולא הזכיר על פיהן רק השם הקודש יוכבד ומרים ותחיינן את הילדים הוא ענין השני.

ליקוטי מהרצ"א

ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו. הנה הגאון האלקי היהודי הק' מפרסיסחא זצוקלה"ה דיבר בקדשו ותתצב אחותו, היינו התורה שנקראת אחותו עדה"כ (משלי ז' ד') אמור לחכמה אחותי את, אם היא מתיצבת מרחוק לדעה היינו הת"ח שנקרא דעה, העצה מה יעשה לו שישפיל עצמו בחי' מה זה עצה להשיג התורה ובפשוט מבואר כי מים הוא תורה מה מים מניחין מקום גבוה והולכים למקום נמוך אף ד"ת כן (תענית ג') ע"ש הן אמת כי בהר יש ג"כ מים אבל אין נשארין שם כי משם יורדין למקום נמוך, וכיון שמשפיל דעתו אז זוכה לתורה (וע' פסחים סו) ולכן התלמיד חכם נקרא דעה, כי לומד התורה שנקראת תורה ע"ש שמורה הדרך איך להתנהג, עדה"כ (ישעי' כ"ח ט) את מי יורה דעה, ולומד הדעת מתוך התורה ודעת אי אפשר להשיג כי אם על ידי הכנעה שיודע שאין לו בעצמו כלום רק אתה חונן לאדם דעת מאוצר מתנת חנם ועי"ז נותן לו השי"ת דעת.

ישמח ישראל

ויך את המצרי ויטמנהו בחול. ויך את המצרי היינו היצר הרע, שהוא מיצר לישראל, וע"י מה הכהו, לזה אמר, ויטמנהו בחול, חו"ל ר"ת חוקיו ומשפטי לישראל, היינו ע"י התורה כמאמר"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, ויעסוק בתורה אם אבן היא נימוח וכו'.

ברית אברם

ויאמר לרשע למה תכה רעך. פירש רש"י רעך רשע כמותך. יש לדקדק דבשלמא המכה הוא רשע להרים יד על חבירו אבל המוכה מאי טעמא יהיה נקרא רשע ומנ"ל שהוא רשע, אולי לא עשה עול וחבירו הוא הרשע. וי"ל דכ' (תהלים לח, יד) ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו, כלומר אם אני לא אריב, גם הוא ישתוק, וכשיש מחלוקה אם מריבים זה עם זה נשנים גם צדקו יחידיו על כן קראו רשע שהוא רשע כמותך דלא היה לו לרוב עמו. ויש לפרש בדרך הלצה דידוע שרשע שונא לצדיק כמאמר הכתוב (משלי כח, ז) עוזיב תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בם, א"כ אין מהתיימא אם רשע יריב עם צדיק שאינו מכת דיליה אבל כשהוא ג"כ רשע למה יריב עמו כי כמוהו כמוהו, בעצה אחת על כן אמר למה תכה רעך רשע כמותך, כיון שהוא רשע כמותך למה תכה רעך, על כן השיבו לו הלהרגינו אתה אומה, שאתה משים אותנו רשעים, דבחייהם קרויים מתים.

קרח לדוד

לאסוקי שענתתא

פניני הלכה ועיון על העמודים הנלמדים

הרב אשר ליברמאן שליט"א • ירושלים

איזה איסורי שתיה שיעורם בכזית ואיזה רביעית

אמנם לענין הנאה אין החיך נהנה וסעיד במשקה אלא ברביעית מתוך שהוא דבר נחל ומתפשט בכל הגוף, וכמ"ש בברכות י"ד א' לענין מטעמת א"צ ברכה ואין בה משום הפסק תענית עד שיעור רביעיתא.

ולכן בכל האיסורין שהתורה לא רוצה שיהנו מאיסור זה משום שהוא מאוס לתורה כגון יין נסך וערלה וכלאי הכרם, וכן נזיר לגבי יין או שנשבע שלא ישתה בכל אלו אין לחייבו עד שישתה שיעור רביעית שאז נהנה מהאיסור, וכן לענין ברכה אחרונה או ד' כוסות שרצון התורה שיהנו מד' כוסות, וכן אין לברך ברכה אחרונה עד שנהנה שיעור הנאה.

אבל בתרומה שאין האיסור משום שהוא דבר מאוס ואין התורה רוצה שיהנו מזה אלא משום שהוא שייך להכהן ואין להפסיד להכהן בזה חייב על כזית שהוא דבר חשוב, דנהי שהתורה לא חייבה אלא דרך אכילה אבל יסוד החיוב הוא משום שמפסיד להכהן, דאפי' תרומה שנפלה לו מאבי אמו רצון התורה שהכהן יאכלנה.

וכן בעולה שהאיסור משום שצריך להקריבו ומפסידו מהקריבה, וכן לפני זריקה, וכן בסך בשמן המשחה, שהאיסור הוא משום ששמן המשחה צריך למשיחה והוא מפסידו מן, בכל אלו שיעורו בכזית שמפסיד דבר חשוב וכזית חשוב.

ולא נשאר אלא לתרץ מין של מע"ש חוץ לחומה, ונראה דשם אין האיסור משום שמפסידו מאכילה, שהרי בירושלים מצוה לאוכלו, אלא שהתורה רוצה שתאכלנו לפני ה' דהיינו בירושלים, ולא מבחוץ והחיוב משום שאין אוכלו בפנים, וכמו שמבפנים שיעור שתיה ברביעית שיהנה ממנו, אין לחייבו בחוץ רק ג"כ בשיעור שנהנה בחוץ ולא בפנים דו"ק.

דברינו אינו אלא לגבי איסורים שלא פורש בהם איסור שתיה בפירוש אלא אתיא בכלל איסור אכילה, האם כיון ששיעור אכילה בכל התורה הוא בכזית ממילא אף השתיה שבכללה בכזית או דילמא משוינן לשתיה זו כמו שאר שתיות בתורה ששיעורם ברביעית. אך עדיין מקשה המנ"ח מדין אוכל מע"ש חוץ לירושלים ששם לא נתבאר בתורה איסור שתיה ואתיא מכלל איסור אכילה ואעפ"כ שיעורו ברביעית וכדנתבאר.

וכן לענין איסור עובר על השבועה כשנשבע שלא לאכול ונאסר בשתיה משום דהוא בכלל אכילה, ג"כ מבואר שם ברמב"ם דשיעור השתיה הוא בכזי רביעית.

תירוץ הדרך אמונה זצ"ל

ובספר דרך אמונה (להגרח"ק זצ"ל פ"י מהל' תרומות ה"ב ביאורו"ל ד"ה השוטה בכזית) כתב לתרץ בזה ונעתיק לשונו: ונלעזר, דודאי כזית הוא דבר חשוב בכל דבר, בין באוכל בין במשקה, כדיליף בברכות מ"א ב' ארץ זית שמן ארץ שכל שיעורי כזית.

פתח דברינו יאירו בדברי המנחת חינוך אשר כתב במצות איסור אכילת דם (מצוה קמח), שנתבאר בגמ' (כריתות כב.) ורמב"ם (מאכלות אסורות פ"ו ה"א) ששיעור האיסור הוא בכזית.

וכתב המנחת חינוך: וצריך אני להתלמד בדין זה, כיון דדם הוא משקה, והוא אחד משבעה משקים, ומצינו כמה פעמים במשקים ששיעורם רביעית כאשר אכתוב לך כאן, ומנין שזה ברביעית וזה בכזית. ונעתיק את מקורותיו של המנ"ח לב' הצדדים.

האיסורים ששיעורם שתייתם הוא בכזית

(א) שתיית דם - כנזכר בפתח דברינו מגמ' ורמב"ם ששיעורו בכזית ולא ברביעית.

(ב) שתיית חמץ - הממחה חמץ בפסח ושותהו כתב הרמב"ם (הל' חמץ ומצה פ"א ה"א) ששיעורו בכזית.

(ג) שתיית איסור בשר בחלב - ברמב"ם מבואר (מאכ"א פ"ט ה"א) דבאיסור בשר בחלב מצטרפין הבשר והחלב לשיעור כזית, וזה יתכן רק אם נאמר שהשוטה חלב שנתערב עם בשר שיעורו בכזית, אבל אם נאמר שאיסור שתיית בשר בחלב שיעורו ברביעית א"א לצרף הבשר והחלב, כיון ששיעור איסור אכילת הבשר בכזית והמשקה ברביעית, וכלל הוא בכל ענייני צירוף שבתורה שכל שאין שיעורם שווה אין מצטרפין יחד.

(ד) שתיית זר משקה של תרומה - כתב הרמב"ם (פ"י מהל' תרומות ה"ב) "כשם שאכילת תרומה בכזית כך שתייה בכזית".

(ה) השוטה יין של נסכים של עולה - מבואר ברמב"ם (פ"א ממעשה הקרבנות ה"א) ששיעור איסור שתיית נסכי עולה הוא בכזית. (והלכה זו אינה מפורשת ברמב"ם שם אבל כך יוצא מדבריו כמו שביאר הטיב המנ"ח).

האיסורים ששיעורם שתייתם הוא בכזי רביעית

(א) איסור שתיית סתם יינם - הרמב"ם פ"א מהל' מאכלות אסורות ה"ג כתב שהשוטה רביעית יין מסתם יינם מכין אותו מכת מרדות, וכתב הכסף משנה דהשיעור בסתם יינם ברביעית כאשר משקין אסורים מן התורה.

(ב) איסור עבירה על השבועה כשאסר עצמו ביין - הרמב"ם פ"ד מהל' שבועות ה"ג כתב מי שנשבע שלא יאכל היום ושתה חייב שהשתיה בכלל אכילה, ובהלכה ד' שם כתב וכמה ישתה ויהא חייב יראה לי שאינו חייב עד שישתה רביעית כשאר איסורים.

(ג) איסור שתיית יין לנזיר - בפ"ה מהל' נזירות הלכה ח כתב הרמב"ם דהנזיר חייב בשתיית רביעית יין.

(ד) איסור שתיית יין של מעשר שני חוץ לחומת ירושלים - בפ"ב מהל' מעשר שני ה"ה כתב הרמב"ם ששיעור איסור שתיית יין של מעשר שני חוץ לחומה הוא רביעית.

(ה) איסור שתיית חלב של בהמה טמאה - החינוך מצוה קנד כתב דהשוטה רביעית חלב מבהמות טמאות לוקה.

האיך מכריעין את הדבר

ומסיק המנחת חינוך דלענין איסורם שנתפרש בהם בתורה להדיא איסור שתייה בודאי ששיעורם ברביעית, שזהו שיעור שתיה בכל התורה וכל נידון

ועמדתם

שע"י ק"ק מכתובת בעלזא

בנישואות כ"ק פ"א ארבעי יולי"א

ובנישואות וזו הוצגה וטובלתו יום

עם ה' חזקו ונתחזקה

הננו להודיע כי במסגרת החיזוק של כלל קהילות הקודש להתחזק בשבתות אלו בדרכים הצריכים חיזוק לגיור גדר ולעמוד בפנין ותקיים בעו"ה

ע"פ הוראת כ"ק מדין אדמו"ר שליט"א

שבת חיזוק נגד פגעי הטכנולוגיה

בכל קהלותינו הק' די בכל אתר ואתר בארה"ק ובחול' בשבת קודש פד וארא הבעל"ט

ג' לחודש שומרם ברכם טהרם תשפ"ד לפ"ק

הרבנים הנאונים שליט"א יעוררו את קהל הקודש להתחזק בשמירת הנדרים והסינים שלא להימשך אחריו הכלים המשהיחים וזכות זה יעודנו השו"ת ע"ד כבוד שמו שנוכח להשמר מכל מה שצריך להשמר ולהציל מכל מה שצריך להציל ולגדל את צאצאיו לתורות ועבודתו ית"ש עדי נוכח לגאולת עולם כב"א.

פאוערות רבותינו

מרבזה"ק מבעלזא על הרף

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זי"ע בעל 'ישמח ישראל' / כ"ט טבת תר"ע

הצדיק מבילגוריי זצ"ל, פעם נכנסתי לחדרו של אבי הרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא זצוק"ל, כאשר הוא לא היה שם נישגתי אל ארון הספרים, הוצאתי מתוכו את הספר ישמח ישראל ועיינתי בו, לפתע הרגשתי כי אבי מתקרב לחדר, מיד סגרתי את הספר והחזרתיו למקומו, אבי הרגיש במעשי ושאלני באיזה ספר עיינתי, ועניתי שעיינתי בספה"ק ישמח ישראל, אמר לי אבי הק': קח את הספר בהשאלה לכמה ימים, תעיין בו ויהיה לך הדבר לתועלת גדולה.

והוסיף הרב מבילגורייא ואמר: לאבי הק' היו שלושה חדרים מלאים ספרים, בחדר הלימוד שלו היו רק ספרים שהוא החזיקם לבעלי רוח הקודש, בחדר השני היו ספרים שונים, ובחדר השלישי היו ספרים ששלחו אליו מחברים בני זמנו, ואת הספה"ק ישמח ישראל החזיק בחדר הראשון, עכ"ל. ואילו ב'אדמו"ר בעלזא' (חלק, עמוד רכח) מסופר שמרן מהרי"ד זי"ע אף אמר בפה מלא, כי ספר זה נכתב ברוח הקודש.

וקרוב אלי בקראי

ברשימותיו של האדמו"ר בעל 'אמונת משה' מאלכסנדר זצ"ל, הוא מביא מה שסיפר לו הרה"ח ר' מענדל בומגולד ז"ל, שכ"ק מרן מהר"א זי"ע אמר לו, עוד בחיי כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע, שאביו מרן מהרי"ד זי"ע מחבב מאד את הספה"ק ישמח ישראל, ואינו נותן רשות לקחתו מאתו. ומספר הרה"ח ר' יודא גרינוואלד שליט"א, שכ"ק מרן מהרי"ד זי"ע אמר פעם על ספר זה: "ער רעדט צו מיין הארץ".

באור החמה מזהיר

כ"ק מרן מהר"א זי"ע בעצמו התבטא פעם לאמר: "דער ספר ישמח ישראל, ווי מ'עפענט איהם, שיינט ער". ובפעם אחרת התבטא ואמר: "דאס איז א מוסר ספר".

מדברי תורתו

...כמו"ש יונה הנביא (יונה ב, ג) מבטן שאול שועתי שמעת קולי, שחסדי ד' לא תמנו כי לא אבד עצות הוא, וכמו שאמר אאמו"ר זצלה"ה בשם הרה"ק הר"ש מבעלזא זצלה"ה, ע"כ (ש"א ב, ג) מוריד שאול ויעל, כשהקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו רוצה להעלות למעלה, מי שנפל ח"ו לעומק השאול, והוא בעומק האבדון, שאין עוד מדריגה פחותה אחרי, מה עושה הקב"ה מוריד שאול, ר"ל משפיל ומעמיק השאול עוד יותר, ויעל, וממילא הוא עולה למעלה, כי אינו בדיוטא התחוננה כמקדם, וכמאה"כ (תהלים סח, כג) אמר ד' מבשן אשיב אשיב ממצולות ים, כי בחסדי ד' חושב עצות ותחבולות לכל חן, ולהשיב נפש הישראלי אף ממצולות ים, ואף שלפי דעת האדם נדמה שנגזר מארץ החיים, כי לא כמחשבותיכם מחשבותי ודרכיכם דרכי נאום ד'.

(ישמח ישראל, חנוכה)

נולד בשנת תרי"ג בטרטשין, כבנו בכורו של אביו הרה"ק רבי יחיאל מלאכסנדר זצ"ל, ולאמו הרבנית מרת רויזא מינדל ע"ה, בהיותו כבן שבע שנים נסע עם אביו, לחוג את חג השבועות במחיצת רבו הרה"ק מווארקא זצ"ל, לאחר הסתלקותו נסע יחד עם אביו אל הרה"ק רבי דוב בעריש מביאלא זי"ע, ולאחר הסתלקותו מילא אביו את מקום רבו בהנהגת העדה, וקנה קנייני יראה וקדושה במחיצת אביו שנעשה לרבו המובהק, עוד בהיותו ילד צעיר לימים החלה רוח ה' לפעום בקרבו, והגביר חיילים לתורה ועבודה, בקדושה ובפרישות להפליא, בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית מרת דבורה ע"ה, וכבר אז בימי אברכותו היה בקי בכל הש"ס, במדרשים ובזוה"ק בעל פה, לאחר הסתלקות אביו ביום י"ד שבט שנת תרנ"ד, הוכתר למלא את מקומו, וענדו את נזר ההנהגה על ראשו, והוא ברוב ענוותנותו היה חוזר ואומר שאינו ראוי לזה כי אם בזכות ירושת אבותיו, רבים שיחרו לפתחו ואלפים חסו בצל קדשו, נודע במדת אהבת ישראל שפיעמה בקרבו, והיה משפיע שפע קדושה וטהרה, ואוצרות פרנסה והרחבה, שש עשרה שנה הנהיג את קהל עדתו, עד להסתלקותו ביום ערב ראש חודש שבט שנת תר"ע, לא זכה להשאיר אחריו זש"ק, אבל השאיר אחריו ברכה את ספרו הק' 'ישמח ישראל', אשר מאז ועד עתה רבבות בני ישראל הוגים בו ושותים בצמא את דברי קדשו, עד שהוא אבן דרך ותמרור יסוד בעבודת השי"ת ובדרך החסידות.

איזהו בעל מופת

בספר 'תולדות ישמח ישראל' (פרק יד) מסופר עובדא נפלאה, כאשר הישמח ישראל היטיב להסביר מהו בעל מופת ומהו איש מופת, כאשר את הדוגמא על כך ציין את כ"ק מרן מהר"ש זי"ע, וכך מסופר שם: אחד מאנ"ש תושב העיר שפערב, ור' אביגדור שמו, היה עוסק למחייטו בצביעת צמר, היה לו בית חרושת גדול, והתפרנס מזה בריוח ובכבוד גדול. יום אחד הגיע גוי לעיר שפערב. ופתח שם בית מלאכה לצביעת צמר, והחל להתחרות עם אותו חסיד, הדבר היה בתחילת ימי נשיאותו של רבינו, כראות ר' אביגדור את צרתו נסע לאלכסנדר לשפוף שיחו ומרת נפשו לפני רבינו, באותו זמן שהה שם הגאון הצדיק רבי אלטר משטקעוץ, וביקש ממנו ר' אביגדור שיכנס עמו לרבינו, וביקש עבורו שיושע, נכנסו שניהם אל הקודש פנימה, והחסיד רבי אלטר סיפר לרבינו את צרתו של ר' אביגדור.

כשמוע רבינו את כל הענין פתח ואמר להם: יש הבדל בין איש מופת לבעל מופת, איש מופת נקרא מי שלומד תורה לשמה, ועוסק ועובד את השי"ת בקדושה וטהרה, ובתורתו ובעבודתו הוא מעורר רחמים רבים מן השמים, על הכלל ישראל הצריכים לישועה, ונושעים בזכותו, אף שהוא אינו יודע מזה, ובעל מופת הוא צדיק שיועד מהמופת שפעל בעבודתו.

וסיפר להם רבינו עובדה שהיתה אצל הרה"ק רבי שלום מבעלזא זצוק"ל, פעם אחת נכנס הרבי מבעלזא לבית המדרש, ואמר בקול את מאמר חז"ל, אמר ר"ע אני ראיתי לנכרי אחד שכפתו לאביו ונתנו לפני כלבו ואכלו (הובא ברש"י דברים יב, לא, בשם הספר), ומיד נכנס הרבי לחדרו וסגר את הדלת מאחוריו, וכל השומעים זאת נשתוממו על המאמר הלז, ולא ידעו למה התכוין הרבי, כעבור ימים אחדים בא לבעלזא לשב"ק יהודי מכפר סמוך, וסיפר לחסידים כי אירע לו נס, בכפר שלו היה מתגורר גוי שונא ישראל, והיה

מקפח את פרנסתו ומצער אותו מאוד, יום אחד בא בנו של הגוי וכפת את אביו לפני כלבו, וניקר לו הכלב את שתי עיניו, וכששמעו זאת החסידים נזכרו בדברי רבם, שאמרם באותו יום ובאותו שעה, שקרה הנס לחסיד הנ"ל, וסיים רבינו את דבריו ואמר: נוכל להבין מזה שאם לומדים לשמה את דברי המשנה במסכת ב"ק דף ק', הנותן צמר לצבע והקדיחו יורה, אזי נתעורר רצון מן השמים, וכל מי שנצרך לישועה כזאת יושע מן השמים.

רבינו המשיך וסיפר: הלה"ק רבי שמעון מיערוסלאב זצוק"ל היה חסיד אשר דאג לכל צרכיו, יום אחד חלה אותו חסיד במחלת ריאות קשה, עד כדי סכנה, מיד נסע לרבו ליערוסלאב והזכיר את עצמו לרפואה שלימה, אמר לו רבי שמעון, שמע לעצתי וסע לבעלזא אל הרה"ק רבי שר שלום מבעלזא זצוק"ל ושם תיוושע, הקשה החסיד על רבו ואמר, רבי, אצלכם הנני מסתופף, ולומד ארחות חסידות ודרכי חיים, ואילו לישועה הרבי שולח אותי לבעלזא. ענהו רבי שמעון, אנכי אסע עמך לבעלזא, כאשר הגיעו אל השר שלום, ביקש רבי שמעון מהרבי מבעלזא שיעשה לו טובה ויפעל שהחסיד יתרפא, שאלו השר שלום ואם אכן אראה לכם והחולה יתרפא, האם אזי תקראו אותי רבי, כן, היתה תשובתו המיידית של רבי שמעון, מיד קם הרבי מבעלזא מכסא קדשו, חגר לאותו חסיד חולה את האבנט שלו, ואמר לו אתה נושעת, בראתי לך ריאה חדשה.

כשיצאו שניהם מבית רבינו, אמר רבי אלטר לר' אביגדור שבא לבקש ישועה מרבינו, אתה כבר נושעת, וכך הוה, נתקיים אצל הגוי הצובע דברי המשנה הזאת והקדיחה היורה, ונשרפה לו כל הסחורה אשר נתנו לו לצבוע, ור' אביגדור קנה אח"כ את כל בית החרושת מהגוי הזה, ונתעשר מאוד.

ברוח הקודש נאמרה

בספר 'תפארת רבותינו' (עמוד עח) מספר הרה"ח ר' מנחם מקובר ז"ל: סיפר לי הה"ג

עצודי דגורסא

פניני אגדה ודרוש על סדר העמודים הנלמדים זבחים קיא: - קיג:

הרב אליהו שמוטץ שליט"א • בית שמש

'וידגו לרוב' - עניני הדגים ואבילתם

קיג: דאמר רב חסדא, בדור המבול לא נגזרה גזרה על דגים שבים, שנאמר 'מכל אשר בחרבה מתו' ולא דגים שבים.

איך ניצולו הדגים מן המבול

וימח את כל היקום אשר על פני האדמה. אחר שאמר 'ויגוע כל בשר', ואמר 'מכל אשר בחרבה מתו', הוסיף לאמר 'וימח' שנמחו הגופות והיו למים, כענין 'ומחה אל מי המרים' (במדבר ה כג), כי היו המים רותחין כדברי רבותינו, אבל אם כן יהיו הדגים מתים.

ואולי היה, כמו שאמרו בבראשית רבה (לב א) 'מכל אשר בחרבה' ולא דגים שבים, ויש אומרים אף הן בכלל נאספין אלא שברחו לאוקינוס, ומכל מקום ניצולו הדגים.

ושני הדעות האלו אפשריים, כי יתכן שמימי המבול הרתוחים יתערבו בימים, ויחממו עליוני הים בלבד, והדגים יבאו בעמקי המצולות ויחיו שם, או כדברי יש אומרים שהיו דגי הימים שבתוך הארץ הקרובים מהם לאוקינוס בורחים שם בהרגישם רתיחת המים, וניצולין מהם שם.

ואפילו אם ימותו כלם, הנה מרבית הדגה באוקינוס היא, ושם לא ירד מבול, כמו שנאמר 'ויהי הגשם על הארץ', ומשם יחזרו הדגים אחרי המבול, כי מן הים היו יוצאים כל הימים, ושם הם שבים ללכת. ועל הכלל ניצולו הדגים, שהרי לא נכנסו מהם בתיבה לחיות זרע, ונאמר בברית 'הנני מקים את בריתי אתכם ואת כל נפש החיה אשר אתכם בעוף ובבהמה ובכל חית הארץ אתכם מכל יוצאי התיבה', ולא הזכיר דגי הים.

רמב"ן (בראשית ז כג)

ביון שאינם במחיצת האדם לא חטאו עמו

ולא דגים שבים. ופירש הרא"ם, לפי זה צריך לומר שלא השחיתו דרכם כמו בהמה וחיה ועוף. ולפי זה קשה, למה לא השחיתו דרכם כמו שהשחיתו כל בהמה וחיה ועוף, ויש לומר דלעיל פירש 'וינחם ה' נחמה היה לפניו שלא ברא את האדם מן העליונים, שאם בראו מן העליונים היה ממריד אותם, מזה תלמוד, כי האדם החוטא ממריד את כל השרויים במחיצה שלו, והדגים אינם עם האדם, ולכך לא חטאו הדגים.

גור אריה (פרשת נח)

הדגים אינם קניינו של האדם

טעם שלא נגזרה גזרה על דגים, על פי מה דאיתא בתוספות במסכת חולין (ס: ד"ה כל שיש לו קשקשת), דאדם הראשון קרא שמות לבהמות חיות ועופות ולא לדגים שבים. ולפי זה אין לו שייכות לאדם שביבשה, שהקנין נעשה על ידי קריאת שם, כדמצינו במשיכה קורא לה והיא באה, ולהכי כשנגזרה גזירת כליון על האדם בדור המבול, נגזרה על הבהמות ועל העופות שהם קניינו, אבל על הדגים לא נגזרה.

ע"פ שו"ת צפנת פענח (דיוסק ח"א סי' א)

לא היו שום גלגול בדגים ולכך לא מתו

הנראה לומר, דהא יש להבין בדור המבול נגזרו כליה על כל הברואים, אם אדם חטא בהמה

לענג אותו כראוי, יעשה דבר מועט לכבוד שבת, ומאי ניהו כסא דהרסנא, וע"י שהם דגים קטנים שמוכנים בתוך המחבת וקמח, נראה שהדגים הם מראים שמחה ועונג, וכן אמרו במקום אחר במה מכבדו בדגים גדולים וראשי שומים, והכל לפי מה שהוא אדם והיכולת שיש בידו לעשות וכוונתו שלמה, כי אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים.

סדר היוזם (הנהגת והכנת יום השישי לכבוד השבת)

רמז לדג הגדול שלעתידי

סוד השבת הוא המיון ליום שכולו שבת, אשר שם תענוג צפון לצדיקים, לכן ראוי לאדם להתדמות בשבת זו ליום שכולו שבת, ולהתענג נפשו בכל מיני עונג, וכמו שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים בבשר ודגים שנבראו מששת ימי בראשית לתכלית הזה, ולהשקותם מ"יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, כמו כן יש לו לאיש ישראל להתענג נפשו בבשר ודגים ויין, כדי שיהיה עונג שבת זו מעין עולם הבא שהוא יום שכולו שבת, ולזה אמרו בשבת במה מענגו בדגים גדולים ובראשי שומין, דגים גדולים רמז לדג הגדול שלעתידי.

מטה משה (עמוד העבודה סי' תד)

החוט המשולש

באבילת האדם דגים ביום השבת

טעם למצוה מן המובחר לאכילת דגים בשבת, דהנה אשכחן במעשה בראשית ברכה בג' דברים, והם בג' ימים זה אחר זה רצופים, ברכה לדגים ביום ה', וברכה לאדם ביום ו', וברכה לשבת ביום ה', וסימנך 'בנאות דשא ירביצנו' (תהלים כג ב), ראשי תיבות דגים שבת אדם.

והנה חוט המשולש לא במהרה ינתק, אדם, היינו ישראל אתם קרויים אדם (יבמות סא), האוכל דגים לכבוד שבת, הנה יתברך בברכה המשולשת ולא במהרה תנתק.

בני יששכר (מאמרי השבתות מאמר א אות א)

הבריאה הראשונה מבעלי החיים

שמעתי שההצ"ק הר"ר שמחה בינם זצ"ל מפסיסכא, אמר טעם למנהג שאנו אוכלים בשבת קודש המאכל הראשון דגים, מפני שדגים היו הבריאה הראשונה מבעלי החיים, וקדושת השבת הוא שורש החיים, על כן נהגו ישראל להתחיל העונג שבת ממין דגים.

לכן ניחא מה שנאמר במדרש על 'מכל אשר בחרבה מתו' ולא דגים שבים, יען שהבריאה הראשונה היו, על ידי כך נשאר בקיום. ודפח"ח. שש"ק

רק במתן תורה הותרו לאכול דגים

זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם. דרשו רז"ל חנינם מן המצוות. ולכאורה למה דווקא דגים, הרי כל מה שאכלו במצרים היה בלא מצוות. ושמעתי מכבוד מורי אבי הרב ז"ל, בשם מורו הרה"ק מביאלא ז"ל, שלנח אסור היה לאכול דגים, כי מה שהותר לו אכילת בשר היה בשביל שהצילם משטף מי המבול, ודגים שבים שעליהם לא נגזר המבול נשארו באיסורם. [ומדברי הרמב"ן לא משמע כן], ורק במתן תורה שאילולא קבלת התורה היה כל העולם נהפך לתוהו ובוהו, ורק על ידי קבלת התורה ניצל, נותר או האיסור של דגים, ומשום הכי הוא מאכל חשוב ונאכל בשבת יום שניתנה בו תורה. ולפי זה מה שאכלו במצרים דגים היה חנינם בלי קיום מצוות, שנאסר להם לאכול לפני מתן תורה.

מקרא מפורש (פר' בהעלותך)

מה חטאה, וכי דעת יש להם שקבלו גמול ועונש. ויש לתרץ זה בכמה אנפין, ואחד מהן, דהלא מבואר במסכת אבות (פ"ה מ"ב) שכל הדורות היו מכעיסין ובאין, עד שהביא עליהן את מי המבול. אלמא דכמה דורות היו חוטאין, ולפי זה התגלגלו בודאי בדומם צומח חי כנודע מפי חכמי האמת, וגם כן היו משוקעין ברשתתן, עד שאפילו בגלגוליהם החזיקו ברשתתן ודבקו באינם מינם, לכך על הכל נגזר שאף הם היו באותו החטא.

והנה נודע מפי חכמי האמת, דרוב צדיקים מגולגלים בדגים, ולפי זה, אז שלא היו צדיקים בהדורות רק המסוימים כמו מתושלח וחנוך וחבריהם, והם היו צדיקים גדולים שאינם צריכין להתגלגל כלל, והשאר היו רשעים, ואם כן לא היו שום גלגול כלל בדגים, מהיכי תיתי יתענשו.

ישמח משה (פרשת נח)

טעם שנבחרו הדגים למאכל שבת

נראה לפרש בזה, טעם שנבחרו הדגים למאכל שבת, להורות דאין אש גהינם שולט בשבת, כמו כן הדגים לא שלט בהם אש הפרענות של המבול שנדונו ברותחין.

בן יהוידע (סנהדרין קח)

מדוע הותרו אבילת הדגים

שאלתי לגיסי מרן שליט"א, על דברי הרמב"ן שמה שנתן רשות לאכול כל בעלי חיים מחמת שניצולו כולם בזכות נח, לפי זה, הדגים שלא מתו כדרשת חז"ל 'מכל אשר בחרבה מתו' ולא דגים שבים, למה הותרו הדגים, והשיב, אפשר לולי זכות נח היו מוכרחים לישראל באוקיינוס תמיד, ומה שהורשו לשוט בכל מימות היה בזכות נח.

שפתי צדיק (פרשת נח)

מפני מה יש לדגים חן

מכל אשר בחרבה מתו, ולא דגים שבים. בשם החידושי הרי"מ זצ"ל מפני מה הדגים יש להם חן, שעולים על שלחן מלכים, מפני שלא השחיתו דרכם בדור המבול, והבן כי עמוק הוא. שש"ק (פר' נח)

צורך הסעודה ושמחתה הוי דגים

דג, אם אפשר לו להשיג בין רב למעט, הוי עונג שבת לעשות מהם תבשיל מיוחד, נוסף על התבשיל הבשר שתיקן. ומצינו שהדג הוא שמחה בסעודה, כמו שמצינו בכמה מקומות, אם בסעודה העתידה להיות לצדיקים שיש להם דג מתוקן לסעודה, אם ממעשה אותו חייט שהעלה אותו דג לכמה זהובים, נראה שצורך הסעודה ושמחתה הוי דגים, ואפילו נהיה דבר מועט, לפחות שם דג אקירי.

וכן אמרו ז"ל בגמרא שמי שאין בידו יכולת לענג את השבת כראוי, שקצה ידו שאינו משיג

בשפת צדיקים

עובדין קדישין מהילולא רצדיקיא במשנת רבוה"ק מבעלזא

לא נגזרה גזרה על דגים שבים (ק"ג ע"ב) זמני וטעמי מנהג אכילת דגים

דמומנטותא עמי קא). וכן סיפר הרה"ח ר' חיים נטע כ"ץ ז"ל, שבכל ראש חודש היו החסידים עורכים סעודת ראש חודש בבית החברה, והיו מכניסים קערה עם דגים אל כ"ק מרן מהר"א ז"ע, ומרן היה טועם מן הדגים, ואחר כך החזיר את הקערה וחילקו את הדגים לכל החברה.

ובספר 'זכור ימות עולם' מובא מה שסיפר המשב"ק הר"ר הערש וואלף פרידמאן ע"ה סיפור נפלא אודות מנהג זה: אצל מרן זצ"ל היה נהוג שבביל ראש חודש היו מכינים 'לסעודה' גם דגים, אבל מרן זצ"ל אף פעם לא טעם מהם, אלא היה מוסר זאת למשב"ק, ואומר לו, מחר אי"ה בשעת הסעודה תאכל את הדגים.

הימים ימי צנע ומחסור, הגיע ערב ר"ח, אני מתרוצץ בכל השווקים של העיר תל אביב, אולי אמצא איזה דג לרפואה בכדי שלא לבטל את מנהג קדשו של מרן שצריך לשים דגים על השולחן. אבל כל עמלי היה לריק, לא מצאתי בשום מקום דג קרפיון, כי מרן זצ"ל השתמש רק בדגי קרפיון חיים, נכנסתי לקודש פנימה ואמרתי למרן זצ"ל, זה כמה שעות שאני מסתובב בשוקי העיר ואין להשיג דגים בשום פנים ואופן.

אמר לי מרן זצ"ל: "הלא הנך יודע שזה מנהג ישראל לאכול דגים בראש חודש, ואין אוכל לבטל מנהג ישראל". אמרתי למרן זצ"ל, הלא הרבי אף פעם לא אכל את הדגים שמכינים לראש חודש, ואפילו לא טעם מהם, אולי נחשוב שיש דגים על השולחן ובוה נצא ידי חובת המנהג. מרן זצ"ל אמר לי: "סיא נישט אזוי, מען דארף צוא גרייטען פיש ווייל ס'איז א מנהג ישראל". ומרן ממש הפציר בי לא להתייאש וללכת לחפש עד אשר אמצא דגים.

אז נזכרתי ביהודי מבני ברק, שהיתה לו חנות דגים עם בריכה קטנה, חשבתי שיתכן ואמצא שם דגים. ואכן הגעתי ליהודי הזה, אמרתי לו שאני צריך דג עבור מרן האדמו"ר מבעלזא לסעודת ראש חודש, והיהודי הזה נענה לבקשתי ומכר לי דג אחד. בשמחה רבה חזרתי לתל אביב, נכנסתי לקודש פנימה ובישרתי למרן זצ"ל שאחרי קשיים ומאמצים מרובים הצלחתי להשיג דג לסעודת ראש חודש. אמר לי מרן: "אתה רואה, אם מתכוונים ברצינות השי"ת עוזר".

כאשר הגיע זמן הסעודה, הגשתי את הדגים שהצלחתי להשיג בעמל כה רב, ואמרתי למרן זצ"ל, הרבי יודע בכמה יגיעות יגעת, וכמה וכמה התרוצצויות התרוצצות, עד שבחסדי השי"ת הצלחתי להשיג את הדג, וגם היהודי מבני ברק, שמכר לי את הדג, מכר לי אותו בתנאי שזה בשביל הרבי מבעלזא. לאחר כל התלאה הזאת, אני מקווה שהרבי לפחות יטעם מהדג. אמר לי מרן זצ"ל: "בוודאי שאני רוצה לאכול, כי הלא זה מנהג ישראל לאכול דגים בראש חודש".

מרן זצ"ל נטל את ידיו, אכל מה'הגריץ' כהרגלו תמיד וגם מה'הצ'מעס' כרגיל, אח"כ הגשתי את צלחת הדגים. מרן זצ"ל התחיל לסובב את הצלחת פעם ימינה פעם שמאלה, וכך אחרי כמה סיבובים שסובב את הצלחת, אמר לי מרן: "אוואדע אין אוואדע אז איך וויל עסן דיא פיש, ובפרט עס איז דאך א מנהג ישראל, אבל מה אני יכול לעשות כי איני יכול לאכול, כל אחד מכיר את עצמו, וגם אני מכיר את עצמי, בשום אופן אני לא יכול כעת לאכול את הדגים, ותמחל לי מחר לאכול את הדגים בסעודת ראש חודש".
המשך בעמוד ח'

בירושה מאת חותנו הרה"ק ר' ישכר בער רמר"ז זצ"ל, אולם מאחר שהוא עצמו התגורר בבעלזא, ולא היה ביכולתו לנהל את הרבנות בסקאהל בפועל ממש, לכן מינה את גיסו הגה"צ ר' יהודה זונדל רמר"ז זצ"ל, לכהן תחתיו כדין דמתא, על מנת לנהל את כל עניני העיר במקומו, הסדר היה שבכל שנה נסע כ"ק מרן מהר"ש ז"ע לסקאהל, למשך שבועיים ימים, ובמשך זמן שהותו שם פסק שם שאלות בתור מרא דאתרא, ובכל פעם לפני שעזב מרן ז"ע את סקאהל, ערכו בני הקהילה לכבודו סעודת פרידה מכובדת.

פעם אחת כשבאו להזמינו לסעודת הפרידה, אמר להם מרן שעדיין אינו מוכן לבוא, ואשר על כן הוא מבקש שהציבור יטול ידיו לסעודה, ויתחילו לאכול, ואילו הוא עצמו יצטרף אליהם באמצע הסעודה, כעבור זמן מה באו שוב ראשי הקהילה אל מרן ז"ע, בבקשה שכבר יבוא אל הסעודה, כך שוב ושוב, עד שלבסוף הגיע מרן להשתתף בסעודה, בשעה שכבר עמדו בסוף הסעודה, מרן נטל את ידיו ואכל פרסת המוציא, ותיכף לאחר מכן בירך ברכת המזון.

ויהי ערב ויהי בוקר, למחרת גילה הקצב שהתעוררה איזו שאלה בכשרות הבשר ששחטו אמש לצורך הסעודה, והנה כאשר שמעו אנשי העיר את דבריו, התפעלו מאוד וסברו כי בוודאי מפני דבר זה נמנע מרן ז"ע אמש מלהשתתף בסעודה שערכו לכבודו, וכי רוח הקודש הופיעה בבית מדרשו, אך יחד עם התפעלותם, חרה מאוד הדבר לראשי הקהל, והם אף באו בתרעומת אל מרן בטענה, שאם אכן ידע ברוח קדשו שישנה איזו שאלה בכשרות הבשר, מדוע לא מנע גם אותם מלהיכשל במכשול זה, השיב להם מרן ז"ע לא היה כאן ענין של רוח הקודש, ולא ידע כלל שישנה איזו שאלה בכשרות הבשר, והסיבה שלא רצה לאכול היתה, כיון שראה שלא הכינו דגים כלל לסעודה זו, ואילו הוא נוהג שלא לאכול בסעודה שאין בה דגים, כיון שלדגים יש חזקת כשרות, וכאשר הסעודה מתחילה עם מאכל שיש לו חזקת כשרות, אפשר לסמוך שכל הסעודה תהיה בכשרות, וכיון שלא הגישו לפניו דגים, לכן בירך מיד ברכת המזון, ולא רצה להמשיך לאכול את הסעודה.

בסעודת ראש חודש

רבוה"ק ז"ע לא ערכו סעודת ראש חודש מיוחדת, אולם בכל זאת הוסיפו תבשיל מיוחד לכבוד ראש חודש, את התבשיל המיוחד אותו הוסיפו לכבוד ראש חודש היה 'דגים', כפי שסיפר הרה"ח ר' חיים שלמה פריעדמאן ז"ל, שכ"ק מרן מהר"א ז"ע הי' מקפיד לאכול דגים בסעודת ראש חודש, והמנהג הי' שבכל ראש חודש שלחו החברה דגים לכ"ק מרן ז"ע עבור סעודה זו, הבחור שהשתדל בהכנת הדגים עבור החברה - הנקרא 'אויבער פיש מאכער' - הוא היה השליח להכניס את הדגים בקודש פנימה (בצילא

מסופר, כי פעם אחת כאשר נפגש הרה"ק מוה"ר שלמה מסאטוב ז"ע, - בנו של הרה"ק בעל 'לב שמח' מאלעסק ז"ע, חתנו של כ"ק מרן מהר"ש ז"ע - עם הגאון רבי יצחק שמעלקיט זצ"ל אבד"ק לעמבערג, שאל הרב מלעמבערג את הרה"ק מסאטוב, מה הטעם שהתורה אסרה דם עוף חיה ובהמה, וצריך למולחן ולהוציא דמן, ולא אסרה דם דגים, שאין בוה שום איסור לאכלן. והשיבו הרה"ק מסאטוב בשם זקינו כ"ק מרן מהר"ש ז"ע שאמר מילתא דעבידא לטעמא, כי לפי שבדור המבול השחיתו כל הנבראים את דרכם על הארץ, ובתוכם גם עופות חיות ובהמות, לכן הם צריכים תיקון, והתיקון שלהם הוא על ידי ששוחטים אותם כדת וכהלכה ומולחין את דמם, משא"כ הדגים אשר מאחר שלא השחיתו ולא פגמו, לכן אינם צריכים לשום תיקון, ולכן אינם חייבים בשחיטה, וגם אין צריך להוציא את דמן, ומותר לאוכלם כמות שהן.

יש אשר העמיסו טעם זה, בטעם אכילת הדגים ביום שבת קודש, כמובא בספר 'בית ישראל' (עמוד 1), שפעם אחת שבת הרה"ק ר' יוס'ע מראדוויל ז"ע, במחיצת קדשו של הרה"ק מרוזין ז"ע, והרהר בדעתו שהטעם מדוע אוכלים דגים בשבת, מסתמא משום שהדגים לא השחיתו דרכם, ומחמת כן הם המובחרים שבבעלי חיים, ולכן אוכלים מין המובחר ביום המובחר מכל ימים, שהוא יום שבת קודש (ועל פי זה המשך להרהר בטעם הדבר שהרה"ק מרוזין מתחיל לאכול מעין הדג, היות ועיקר החטא בא על ידי עין ראה ואז הלב חומד, לכן מאחר שקודשנו של הדג תלוי בעינו, לכן ראוי להתחיל בו), ותוך כדי שהוא מהרהר זאת, פנה אליו הרה"ק מרוזין לאמר: "וינוערמאן, אמת הדבר".

בכל סעודת מצוה

אמנם מנהג ישראל תורה לאכול דגים בכל סעודת מצוה, ולא רק בשבת קודש ויו"ט בלבה, וכ"ק מרן מהר"ש ז"ע אמר בטעם הדבר, כי היות ובמאכלי בשר יכול להתעורר כל מיני שאלות וספיקות בכשרות הבשר, אם מצד כשרות השחיטה או אופן המליחה, ושאר עניני טריפות, משא"כ בדגים אין בהם שום חשש רחוק, ויש עליהם חזקת כשרות, בלי שתתעורר שום שאלה וספק למעשה, לכן ראוי להתחיל את הסעודה עם דבר שיש לו חזקת כשרות בוודאי, ושהוא מותר באכילה בלי שום ספק, והרי זה סגולה על כל המשך הסעודה, שתעלה יפה בתכלית הכשרות בלי שום מכשול, והיינו טעמא לזה שמתחילים לאכול דגים בכל סעודת מצוה.

וסיפר הגה"צ רבי הענין פאדווא זצ"ל גאב"ד לאנדאן יצ"ו, בשם אביו הרה"ח ר' אליעזר וואלף פאדווא ז"ל מבוסק, בשמו של הידין מאלעסק ז"ל, מעשה שהיה כך היה, בעת שכיין כ"ק מרן מהר"ש ז"ע ברבנות העיר בעלזא, היתה העיר סקאהל גם כן כפופה למרותו ותחת הנהגתו, לאחר שקיבל גם את הרבנות שם

אליבא דהלכתא

בירור הלכה בעניני דיומא

הרב יהודה בראנסדאפער שליט"א • לונדון

מילה בסבין של ברזל

ותקח ציפוריה צר

בפרשתן (ד', כ"ה): ותקח צפרה צר ותכרת את ערלת בנה, וגו'. ובשו"ע הל' מילה סי' רס"ד (סעי' ב'): בכל מלין ואפילו בצור ובזכוכית ובכל דבר הכורת, חוץ מבקרומית של קנה, וכו', ומצוה מן המובחר למול בברזל, ובביאור הגר"א הביא ראי' לזה שמצוה מן המובחר למול בברזל, וציין מקורו טהור מפ' רבי אליעזר דמילה (שבת ק"ל) דתנן ועוד אמר ר' אליעזר כורתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל.

מצוה בברזל

ובפוסקים דנו מאי מצוה איכא למול בברזל. ואיברא דדברי המחבר הללו הם ל' הרמב"ם (פ"ב דמילה ה"א) שכתב נמי כיו"ב בכל מלין וכו' ומצוה מן המובחר למול בברזל וכו'. יעו"ש. וכ"כ נמי הטור ביו"ד (שם). ע"ש. מ"מ עדין לא ברור מהו המקור ומהו הטעם למצוה זו. וגם הנה הרב המגיד הכסף משנה והמגדל עוז בהרמב"ם שם לא ביארו כלל מקור וטעם למצוה זו.

ובס' שולחן גבוה למהר"י מולכו ביו"ד (סי' רס"ב ס"ק כ"א) ציין על דברי המחבר הללו דמצוה למול בברזל וכו', וכתב, דברי עצמו של הרמב"ם הם וראויים לאומרם דהא הברזל חריף וחותר טפי משאר דברים הללו [זכוכית וכו'] ואפילו במיתת הרשעים אמרינן וחי אחיך עימך ברור לו מיתה יפה כל שכן במצות מילה דתינוק שאין בו חטא דמצוה מן המובחר לברור דבר חד שיחתוך מיד. עכת"ד. ובאמת כן הוא בלבוש (שם) ח"ל: ומצוה מן המובחר למול בברזל, שהוא חריף ביותר ואינו מכאיב כל כך.

המקור לזה

ואולם כתבו הפוסקים דק"ק במאי דקאמר דדברי הרמב"ם הללו הם דברי עצמו ומדעתו, דהא ידוע דכל כה"ג שהרמב"ם אומר ענין זה מעצמו ומדעתו דעת עליון ואין מקורו מהש"ס ומדברי חז"ל בתלמודים ומדרשיהם הוא אומר יראה לי, וא"כ היה צריך לומר כאן בכל מלין וכו' ויראה לי דמצוה למול בברזל מפני שהוא חד וכו' ומדתם דבריו משמע שאינם דברי עצמו.

ובערוך השולחן (שם סעי' ט"ו) כתב בענין זה, מצוה למול בברזל ונהגו למול בסכין, ויראה לי שדבר זה מפורש ביהושע דכתיב בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צורים ושוב מול את בני ישראל ותרגם יונתן אזמלין חריפין וכן פרש"י, כדכתיב בתהילים אף תשיב צור חרבו ש"מ דכן הוא עיקר המצוה, והא דכתיב ותיקח ציפוריה צור וגו' [דהוא אבן ואינו סכין של ברזל] י"ל מפני שהיו בדרך ולא נודמן לה סכין יפה למול בו. עכ"ל.

הא מילה הו"ל בבניית מזבח

ועוד הביאו להקשות בזה דנקטי שיש מצוה לקחת כלי ברזל למילה, ממאי דאיתא בזה"ק פר' לך (דף צ"ה), מזבח אדמה תעשה לי הבחת

בפני האבן יעשו ממנו כלי מילה, ונהנה מאוד מהדברים, וחיפש מקורו של מדרש זו, ולא מצא, אולם הגיה בצאינה וראינה כדרכו להגיה בכל הספרים ד' הפרישה שמביא בשם המדרש הנ"ל.

אולם הנה בשולחן גבוה יו"ד (שם ס"ק כב) כתב להעיר על דברי הפרישה הללו דדוחק לומר שקודם מעשה זה של דוד הע"ה לא היה מצוה מן המובחר למול בברזל, אולם לפי הטעם שכתב הוא גופיה [הרב שולחן גבוה הנ"ל] דהוי משום וחי אחיך עמך ברור לו מיתה יפה וכו' נראה דמזמן אברהם אבינו ע"ה מצוה היה למול בברזל כדי שלא יגרם לתינוק צער מיותר. וכומש"כ בפירושו של הרמב"ם הוא מדברי המשנה דריש פרק ר"א דמילה (הנ"ל) דחזונו מהתם שיש ענין לחזור לעשות המילה בברזל עד שלדעת ר"א מחללין ע"ז את השבת, והטעם בזה הוא למנוע צער מהתינוק, וזה שכתב מצוה למול בברזל וכו' היינו מצוה למעט בצער, אבל יסוד הענין של מילה בברזל הוא מדברי חז"ל. וק"ל.

ביהושע היו טמאי מתים

ועי' בשו"ת אמרי יוסף להג"ר מאיר אריק ז"ל (ח"ב סי' קס"ו) שהקשה מדוע נאמר ביהושע שמל את העם בחרבות צורים והיינו באבן כדפי' בילקוט שם גלבין דטיניר ומדוע לא מל אותם בברזל, וכתב לתרץ, דכיון דהנימולים היו טמאי מתים אם היה יהושע מל אותם בברזל היו מעבירים אליו הטומאה כי הברזל היה נטמא מהם והיה מטמא אח"כ את יהושע שנוגע בברזל, ועל כן מל אותם באבן שאינו מעביר טומאה. ע"כ. ובאמת ק"ק לומר כן דלהכי לא מל אותם בברזל כי לא לגעת בהם, והרי סוף סוף לצורך המילה היה צריך לאחוז בהם באיזה דרך באחד מהפעולות אם לחיתוך ואם למציצה. וצ"ב.

ברזל ממזל מאדים

וראיתי עוד שביארו עפ"י"מ שכתב בס' גלי רזא לבאר ע"פ הסוד דמשו"ה יש לעשות הפריעה בציפורין כיון שהוא קליפה ויפרע את הקליפה וכו' שכוחות הטומאה עצמם יבעטו באדוניהם וכו', ע"פ דרך זו כתבו לבאר גם את הענין לעשות המילה בברזל שהזכירו הרמב"ם הטור והמחבר (הנ"ל), די"ל שהוא נמי מהאי טעמא, וזאת בהקדים מש"כ בספר הברית (מאמר י"א פ"ב) בשם הקדמונים, שז' כוכבי הלכת כל אחד מהם פועל במין אחד של המתכות, שבתאי - בעופרת, צדק - בבדיל, מאדים - בברזל, חמה - בזהב, נוגה - בנחושת, כוכב - בכסף חי (כספית), לבנה - בכסף. ע"ש.

והנה אמרינן בגמ' דשבת (קנ"ו) האי מאן דנולד במזל מאדים יהי גבר אשיד דמא [שופך דם - רוצח], א"ר אשי אי אומנא אי גבא אי טבחא אי מוהאל. ופי' מהרש"א בחידושי אגדות (שם) דהיינו שנגזר על אדם זה שנולד במזל מאדים שיהיה שופך דם והבחירה בידו של האדם לכיון הדרך לדרך אשר ירצה כרצונו או שיהיה אומן המקיז דם לרפואה שהוא ענין הרשות, או גנב המלטסם והורג שהוא איסור, או מוהל שהוא מצוה. עכ"ל. ע"ש.

וראה עוד בביאור הגר"א למשלי (כ"ב ו) עה"כ חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה, שביאר שם דהאדם אי אפשר לו לשבור את דרכו כלומר מזלו שנולד בו, אלא שניתנה הבחירה ביד האדם שיוכל לאחוז במזלו ולהעמידו כפי שירצה או צדיק או רשע או בינוני, וכהא דחזונו בדברי הגמ' דשבת במאן דנולד במזל מאדים שיהיה המשך בעמוד ח'.

בערב יום הקדוש

יודעים המה דברי הטור שמביא בשם המדרש, מעשה בשוטר העיר שאמר לעבדו קנה לי דגים, ולא מצא אלא דג אחד ונתן בו זהוב, והיה שם יהודי חייט, והוסיף עליו עד שהעלוהו לחמשה, ונשאר לחייט וכו' והשיב לו והאיך לא אקננו אפי' בעשרה כדי לאכול ביום כזה, שצונו הקדוש ברוך הוא לאכול ולשתות, ושאונו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו על כל עוונותינו. וכן היה המנהג לאכול דגים ביום זה בסעודה.

ובספר 'ביתו נאווה קודש' מסופר בשם ע"ג הרה"ח ר' אפרים קליין ז"ל, פעם אחת היה זה בערב יום הקדוש של שנת תשי"ד, עם תום הטיש שנערך בזריות יתירה כדרכו בקודש, והנה לפתע שאל כ"ק מרן ז"ע לאחר ברכת המזון, וביקש לקרוא אליו את אחד האברכים ששימש אצלו פעם בתור משמש בקודש, ואשר לאחר נישואיו החל לעסוק למחייתו במכירת דגים, איברא הלה לא נכח ברגע זה בתוך השאטיר פנימה, והלכו איפוא לחפש אחריו, מרן ז"ע ישב והמתין דקות אחדות במתינות מופלגת ושרעפיו בעליונים, עד שאיתרו אותו על אף השעה הדחוקה, והנה בבואו אל מול פני הקודש שאל אותו כ"ק מרן ז"ע: "האסט געלייזט די פיש [-עלה בידך למכור את הדגים]?" וכאן שב רבינו מיד לסדרא דיומא, ומיהר תיכף בתפילת מנחה.

פרנס היום

**יום א' פרשת שמות
זבחית דף קיא:**

**הרה"ח ר' יצחק
פראנד שליט"א**

ירושלים

לרגל שמחת

אירוסית בתו הכלה שתחי'

עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש ני"ז

ישא נא ברמותינו הנלהבות בזכות החזקת התורה שיזכה לרוות רוב תענוג ונחת דקדושה מהם ומכל יו"ח שיזכו להקים בית נאמן בישראל מתוך הרחבת הדעות, נחת וכל טוב

נדבת

**הרה"ח ר' ישראל חיים
מאנדל שליט"א**

לונדון

לרגל נישואי בתו הכלה תחי'

עב"ג החתן יהושע

ב"ר יהודה הערצל ני"ז

יתברך ממעון הברכות בכל מילי דמיטב, וידווח מהם ומכל יו"ח תענוג ונחת דקדושה ויהא קשר של קיימא ובנין עדי עד

"ל דהיינו טעמא שהרי שם בענין המזבח ביאר רבותינו (מידות פ"ג מ"ז) שהטעם הוא שלא יונף הברזל שהוא מקצר ימיו של אדם [שעושים ממנו כלי משחת] על המזבח שהוא מאריך חייו של אדם. אבל הכא אדרבא זהו תיקונו לכוף את מזל המאדים וכל גונדא דייליה לצד הקדושה, (כיון דמעשה המילה הוא גם תיקון למוהל שנולד במזל מאדים), ועצם המזל נכפף ע"י שזה שופך דם לצורך המילה שהוא ענין קדושה, וגם הברזל שהמאדים שולט עליו לוקחים אותו למצוה, ולכן קאמר מצוה למול דוקא בברזל כיון שע"י נשלם התיקון דמאדים לגמרי לכוף את כח זה כולו למצוה. וק"ל.

ומטו משמי' דהרה"ק מקאמאראנא ז"ע ב' היכל הברכה דאמר רמז לענין הנ"ל, דעה"כ באיוב (כח, ב): ברזל מעפר יוקח, ואבן יצוק נחושה. דהיינו ברזל מעפר יוקח, רומז על מצוות מילה ושחיטה, שבשניהם משתמשים עם סכין של ברזל, ומילה טומנים עפר ובשחיטה מכסים הדם בעפר, וזהו דמצוותו בברזל, הוא מחמת אבן יצוק נחושה דהיינו האבן אשר חדר לנחשת.

או מוהלה שהוא דרגת צדיק כי עושה מצוה, או טבח (שוחט) שהוא בינוני, או ליסטים שהוא רשע ושופק דמים כמשמעו, וזהו שנאמר חנוך נלעזר על פי דרכו לפי דרך מזלו וטבעו תחנכהו ותדריכהו לעשות מצות, ואז גם כאשר יוקן לא יסור ממנה, אבל כשאתה מכריחו כנגד טבעו עתה ישמע לך מיראתו אותך, אבל אח"כ בעת שיוסר עולך מעל צוארו יסור מזה כי אי אפשר לו לשבר מזלו. עכת"ד. ע"ש.

להגבירו על אדוני

ומתבאר לפ"ז דשפיכת דם המילה הוא תיקון למוהל שנולד במזל מאדים, וכאמור לעיל השולט בברזל הוא מזל מאדים, על כן יש מצוה לקחת הברזל למול בו כדי לתקן המזל הזה דמאדים ולכוף את הדבר הרע לצד הטוב, וכעין הא דאמרינן בפריעה שביעו הרע הכוחות הרעים באדוניהם, והוא חלק מתיקון מצות המילה להשלים את תיקונו של המוהל, ולפ"ז מיושב נמי על דאקשינן לעיל דכיון דהמילה הוי כמובח מאי מצוה לקחת ברזל איכא הא כתיב במזבח לא תניף עליו ברזל, ולמתבאר

ישיבת לומדי תורה דחסידי מכנובאק בעלזא
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

קול ששון

ברכת מז"ט לתורמי תרומת הקודש לרגל השמחה במעונים

פרנסי הישיבה	הרה"ח ר' פנחס נפתלי ענגלענדער לאנדאן להולדת הנכדה אצל חתנו מוה"ר לוי יצחק טוביאס לאנדאן	מוה"ר אלי' ענגלענדער שליט"א לאנדאן להולדת הנשים והיחס תנין לעוה"ט
	הרה"ח ר' ברוך בארד לאנדאן להולדת הנשים ולנישואי הנכדה	הרה"ח ר' יוסף יחזקאל ווייס לאנדאן ראש ישיבתו חק' בלאנדאן היחס הנכד שמואל אריה לעוה"ט בן חתנו מוה"ר ישכר דוב הערשבער לאנדאן
	הרה"ח ר' ישראל מילר בני ברק לנישואי הנכד	הרה"ח ר' יעקב מאיר ארליך בני ברק להולדת תנין
	הרה"ח ר' דוד פראנד לאנדאן לאירוסית הנכד	הרה"ח ר' זעליג וואלף וואלמאן בית שמש להולדת הנשים
	הרה"ח ר' אליעזר פרידמאן אנטווערפן להולדת הנכד ותנין והנחה לאירוסית הנכד	הרה"ח ר' שלמה מאיר וועצלער בני ברק לנישואי הנכדה
	הרה"ח ר' אלי שמחה קרויטער ירושלים להולדת הנשים ולאירוסית הנכד	
תומכי הישיבה	מוה"ר שלום ברויסי בראנדער בני ברק מוה"ר משה שמעון גולדברג מאנטשעסטר מוה"ר יצחק יהושע האפמאן לאנדאן מוה"ר אליקים אלישעל (כ"ר) פרידמאן בארא פארק מוה"ר פנחס קרויטער בני ברק להולדת הבת	מוה"ר שלום גליק בארא פארק מוה"ר זמן יאקאבאוויטש ויליאמסבורג מוה"ר משה אליקים בריעמאן ירושלים מוה"ר אחור פרידמאן בארא פארק מוה"ר צבי אילון פרידמאן בארא פארק מוה"ר אילון שמואל בית שמש מוה"ר יחזקאל אלטר שפירג לאנדאן להולדת הבן
	מוה"ר אברהם אליעזר האפמאן לאנדאן היחס הנכד לעוה"ט	מוה"ר שלום אבעלעס לאנדאן מוה"ר משה ישעי' אויש בארא פארק לאירוסית הבן
	מוה"ר שמעון אברהם מאנדל הרה"ח ר' יוסף פנחס צבי מאן הרה"ח ר' ישראל יחזקאל פרידמאן הרה"ח ר' אחור וייכמאן הרה"ח ר' משה וייכמאן הרה"ח ר' מנחם שפיטצער מוה"ר דוד אליעזר אבעלעס מוה"ר משה ישעי' אויש מוה"ר מרדכי צבי בארד מוה"ר שמעון ישראל בראנדער מוה"ר יעקב גולדברג מוה"ר יהושע אליקים (כ"ר) גרינצווייג	הרה"ח ר' יוסף צבי בייגעל הרה"ח ר' פנחס נפתלי בראנדער הרה"ח ר' יצחק יוסף גליק הרה"ח ר' צבי אריה גראס הרה"ח ר' ונטאל גרינפלד הרה"ח ר' חיים אברהם דיט הרה"ח ר' ישראל האכמיצער הרה"ח ר' אשר יוסף האפמאן הרה"ח ר' חיים האפמאן הרה"ח ר' מרדכי האפמאן הרה"ח ר' משה יונתן האפמאן הרה"ח ר' יחיאל הרצל
פרנסי הישיבה להודש שבט	מוה"ר צבי אילת לאס אנגעלעס בעל אכסניא משלחת הישיבה לע"ג אמו מרת פנינה ב"ר אברהם נתן (סמילק) ע"ה נלב"ע ה' שבט תשס"ה	הרה"ח ר' אלי' ענגלענדער שליט"א לאנדאן סמך חשיבה לרגל השמחות במעונו